

Любі діти!

Сьогодні ми з вами зустрілися для презентації нашої спільної роботи над книгою – біографією Валерії Врублевської «Соломія Крушельницька». Цей роман про славетну оперну співачку, яка прославила Україну на весь світ, став справжнім бестселлером. Ми з вами провели ціле дослідження, щоб довідатися більше про життя Соломії Амвросіївни, результатом якого і став цей проект – презентація.

## **Соломія Амвросіївна Крушельницька**

Ох, вже ця Соломія! Саме її ім'я співзвучне з найспівучішою пташкою - соловейком. Її образ став уособленням справжньої жіночої вроди, великого таланту і рідкісної природи голосу. Голосу, що вражав, полонив, бентежив... Який, якось почувши, вже неможливо було забути. Вона стала символом української оперної сцени, визнана сучасниками найвидатнішою співачкою світу. Її неперевершене сопрано полонило Італію, країни Європи, Південної та Північної Америки... З нею були щасливі співати ушлявлені світові співаки Енріко Карузо, Тітто Руффо, Федір Шаляпін... Такою вона була, Соломія Крушельницька. Жінка-муза, жінка-сирена, жінка-легенда.

Соломія народилася 23 вересня 1872 р. на мальовничій Тернопільщині, у селі Білявинці в сім'ї священника Амвросія Крушельницького та його дружини Теодори, доньки досить відомого тоді галицького поета Григорія Савчинського.

**(Слайд про зелені очі)**

Ще в ранньому дитинстві дівчинка, яку в родині ніжно називали Солошка, Солюня, виявляла неабиякі музичні здібності. Вчиться грати на фортепіано, а в 10 років виступає в хорі "Руської бесіди" у Тернополі. Однак, тодішні галицькі закони визначали, що ганебно доньці священника марити співом та музикою, а може ще й мріяти про сцену, треба думати про господарство і жити як належить. Справжнім другом та наставником дочки був її батько, Амвросій Крушельницький, який підтримав потяг дочки до співу. Він, всупереч поглядам того часу, на позичені гроші відправляє Соломію до Львівської консерваторії, яку вона закінчує з медаллю й відзнакою у 1893 р. Екзаменаційна комісія записала в дипломі молодій співачки: "Має всі дані, щоб стати окрасою навіть першорядної сцени...". Надзвичайна наполегливість дівчини в навчанні, самопожертва в ім'я мистецтва, почуття обов'язку перед своєю родиною сприяли розкриттю її таланту в повній мірі.

**(Слайд про дисципліну)**

Львівський оперний театр відразу запрошує Соломію на сцену. Вона успішно дебютувала у Львові в опері "Фаворитка" Г. Доницетті, а потім у "Сільській честі" Масканьї. Саме тоді її почула італійська співачка Джемма Белінчіоні, яка гастролювала у Львові. Вона одразу помітила неабиякі вокальні здібності дівчини, про які Соломія й не здогадувалася, і висловила сумнів щодо її меццо-сопрано. Джеммі здалося, що їй неправильно визначили тип голосу, і вона запропонувала Крушельницькій поїхати до Італії, де її зможуть прослухати фахівці з бельканто. Таким чином, Соломія приїжджає до Мілану і починає брати уроки у відомої викладачки вокалу Фаусти Креспі. Фауста розкрила величезні можливості голосу своєї учениці. Справді, замість меццо в неї виявилось потужне лірико-драматичне сопрано з об'ємом майже в три октави!

Через рік Соломія уже співає провідні партії у кращих оперних театрах Італії. Тріумф, якого вона досягла в цій країні, широко відкриває перед нею двері оперних театрів Росії, Польщі, Франції, Іспанії, Німеччини, Португалії, Єгипту, Південної й Північної Америки та багатьох країн світу.

Однак, співачка, яка звикла постійно вдосконалюватись, не зупиняється на досягнутому. Вона їде до Відня, щоб вивчити провідні партії в операх Вагнера. Це був ризикований крок для молодого співачки: щойно діставшись перших вершин у мистецтві бельканто, опанувати зовсім іншу манеру співу - німецьку вокальну школу, пробувати себе в партіях, на яких не один співак утратив голос... Ризик виправдався. Більш того - Крушельницька стане найвидатнішою "вагнерівською примадонною" ХХ століття.

Досягнувши блискучих результатів, Крушельницька виконує найскладніші партії Вагнера: "Лоенгрін", "Трістан та Ізольда", "Валькірія", "Тангейзер"... Вона багато гастролює. Співає у Варшаві, Відні, Парижі, в Санкт-Петербурзі, в Міланському "Ла Скала"... Різні партії, різні образи. Романтична Тетяна з "Євгенія Онєгіна" П. Чайковського, спокуслива Кармен Ж. Бізе, сумноока рабиня Аїда Д. Верді, чарівна Мімі з "Богеми" Д. Пуччіні, чуттєва Саломея, яка, мов професійна танцівниця, виконує танок "Семи серпанків", владна Валькірія Р. Вагнера, від вигуку "е-ге-гей!" якої у слухачів пробігав мороз по шкірі... Прихильники обдаровували її квітами, коштовностями, після вистав розпрягали коней і несли її в екіпажі на руках... Від неї була в захопленні французька письменниця Ліліан Войнич, а всесвітньо відомий диригент Артуро Тосканіні наводив її професійність і працьовитість у приклад іншим співакам. Казали, що вона - чи не перша співачка в тодішньому театральному світі, яка не шукала покровителів і в кар'єрі покладалася тільки на власні сили.

Співаючи у Варшаві, Соломія Крушельницька, щороку приїздила на гастрольні вистави у Петербурзі. Серед іншого Соломія співала в січні 1902

році у Петербурзі партію Тетяни в "Євгенії Онєгіні". Після її виступів на сцені Маріїнського театру російська критика назвала її "жінкою-Шаляпіним". Вищої оцінки в Росії годі було чекати. Запрошена співати у царському палаці, Крушельницька закінчила свій виступ так, як це робила весь час в усіх країнах світу, - українськими піснями. І коли сам імператор запитав "італійську примадонну", що це за пісні і якою мовою вона їх співала, - відповіла: " -Це пісні мого народу, українські пісні..."

### **(Слайд з Пуччіні і Баттерфляй)**

Завдяки Соломії Крушельницькій була відроджена відома опера "Мадам Батерфляй" Джакомо Пуччіні. У 1904 році на сцені театру "Гранде" Соломія тріумфально виконала партію Чіо-Чіо-сан в опері "Мадам Батерфляй", яка до того зазнала гучного провалу в італійській "Ла Скала". Соломія, правда, погодилася не одразу: «Де ви бачили японку заввишки у мій зріст?» — допитувалася вона у Пуччіні — «Бог з ним, що зовні європейка, та звідки дістати ту східну тендітність?» Вона наполягала на доопрацюванні опери, радивши метру скоротити вступну арію, яка, вочевидь, і втомила міланського слухача. І менш, ніж за півроку початковий варіант опери було змінено

На цей раз успіх був нечуваний. Публіка сім разів викликала акторів і композитора на сцену. Після вистави зворушений і вдячний Пуччіні надіслав Крушельницькій свій портрет із написом: "Найпрекрасніший і найчарівніший Батерфляй". Він до кінця свого життя пам'ятав як вона захистила його музичний витвір, знехтуваний публікою "Ла Скала".

### **Послухайте запис арії Батерфляй у виконанні Соломії Крушельницької.**

Її голос звучав по усьому світі, її запрошували найпрестижніші театри світу, і скрізь був тріумф. Мілан, Рим, Париж, Неаполь, Мадрид, Лісабон, Варшава, Петербург - присуджували їй золоті корони й вінки. Світова преса писала: "Голос Соломії найкрасивіший з тих, що коли-небудь чули люди". Але найчастіше вона співала в Аргентині - кожного сезону з 1906 по 1911, у 1913, а її останній - вже концертний виступ тут у 1923 році - став неперевершеним навіть в її сповненому визнання і слави житті Крушельницька стала в цій країні настільки популярною, що саме її було запрошено у 1910 році виконати на урочистому святкуванні 100-річчя незалежності державний гімн Аргентини!

Коли Соломії Крушельницькій було трохи за сорок, вона пішла зі сцени, вважаючи, що всі партії її репертуару написано для молодих жінок. Присвятивши себе тільки концертній діяльності, вона виконувала старовинні, класичні, сучасні й народні пісні сімома мовами - італійською, французькою,

німецькою, англійською, іспанською, польською й російською. Однак усі концерти закінчувала виконанням українських народних пісень. В Італії Крушельницька прожила понад сорок років.

Чи була в життєписі Соломії пушкінська драма на кшталт Тетяна— Онегін: чи то з Павликом, чи то Стефаніком — що були закохані у співачку? Ймовірно, ні. Крушельницька була щасливою, живучи під одним дахом із відомим адвокатом і двічі мером Віареджо Чезаре Річчіоне. Окрім професіоналізму і шляхетної вдачі, Річчіоне був тонкою натурою і поділяв головний інтерес дружини — музику, завжди підтримував і оберігав її, супроводжував на гастролі.

Після смерті Чезаре Соломія Амвросіївна вирішила повернутись на батьківщину.

На жаль, життя в тогочасному Львові виявилось для співачки нелегким. Радянська влада відібрала львівський будинок Крушельницької, виділивши їй тільки квартиру на другому поверсі. Під час німецької окупації Львова С. Крушельницька дуже бідувала, тому давала приватні уроки вокалу.

У післявоєнний період С. Крушельницька почала працювати у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка. Однак її викладацька діяльність ледь почавшись, мало не завершилася. Під час «чищення кадрів від націоналістичних елементів» їй інкримінували відсутність консерваторського диплома. Пізніше диплом був знайдений у фондах міського історичного музею.

Досі залишається невідомим як Крушельницька у 1948 році стала громадянкою СРСР і як без її відома радянські адвокати продали її італійську віллу «Саломеа» у Віареджо, відшкодувавши їй зовсім мізерні гроші. Незважаючи на все це Крушельницька досить швидко ввійшла у мистецьке життя Львова, стала професором Львівської консерваторії ім. Лисенка - викладала в консерваторії вокал, влаштовувала концерти у філармонії... У її будинку завжди збиралися студенти, які просто її обожнювали ...

Востаннє Соломія Крушельницька вийшла на сцену в 1949 році. У Великому залі Львівської філармонії 77 річна співачка вкотре підкорила публіку надзвичайним голосом і артистизмом. Це був майстер-клас славетної Соломії... Мало хто знав, що вона вже була хвора на рак горла. Можна тільки припустити якою ціною давався їй спів...Через два роки її не стало. Поховано Соломію Крушельницьку на Личаківському цвинтарі, у Львові. На могилі -- юний Орфей з арфою в руці -- символ музики, якій вона присвятила все своє життя. В пам'ять про неї у незалежній Україні засновано міжнародний конкурс оперних співаків імені Соломії Крушельницької. На її честь перейменовано Львівський оперний театр.

